

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jus Canonicum Ad Libros V. Decretalium Gregorii IX.

Huth, Adam

Augustæ Vindelicorum, 1732

43. De arbitris

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63433](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63433)

Resp. 2. Actiones prædictæ transeunt ad hæredes ex parte læsi, quia ad rei persecutionem pertinent. *L. 4. §. fin. ff. h. t.* Non ex parte lædentis; quia videtur ex delicto dari, ut habetur in *L. 7. ff. h. t.* nisi quatenus ad hæredes lædentis pervenit.

Q. 3. *Quid speciale Jus Canonicum statuat circa alienationem iudicii mutandi causâ factam?*

Resp. Præterquam quod approbet dispositiones juris Civilis, duo superaddit. Primum *c. 1. h. t.* dum ultra id, quod statuitur in *L. un. C. h. t.* posse scilicet alienantem & possessorem rei alienatæ coram iudice Ordinario conveniri, decernit, vi rescripti Apostolici contra solum alienantem impetrati, non tantum alienantem, sed etiam eum, in quem doli & fraudis consciùm alienatio facta est, coram iudice delegato conveniri posse, quamvis possessoris hujus rei alienatæ mentio in rescripto nulla sit facta. *Secundum* est, ne Clerici rem vel litrem alienam dolosè in se transferant causâ mutandi iudicii *c. 2. h. t.* ubi etiam Censuris dicuntur compellendi ad abstinendum hujusmodi cessionibus, Conferantur dicta ad *Tit. de postul. Q. 6. Resp. ult.*

TITULUS XLIII.

De Arbitris.

Q. 1. *Quid sit Arbitrator & quotuplex?* *Resp. ad 1.* Arbitrator est vir bonus ad æstimandum & terminandum negotium assumptus.

Resp. ad 2. Alius est Arbitrator juris sive necessarius,

O 5

rius,

rius, qui ex præscripto Legis, Principis, vel Judicii constituitur; alius *Arbiter Compromissarius* vel *voluntarius* - qui libero partium consensu nemine jubente eligitur, seu in quem partes sponte compromittunt: si ita, in talem partes compromiserint, ut in causa sibi commissa servato juris ordine & formâ judicii procedere debeat, appellatur *Arbiter simpliciter*; sin ita, ut sine juris ordine causam cognoscat, & de illa statuatur, dicitur *Arbitrator*.

Q. 2. *Quæ sit differentia Arbitri ab aliis?*
Resp. 1. Arbiter scilicet Compromissarius, de quo in *h. t.* sermo, differt à judice, quòd judex autoritate publica & invitus subinde assumatur; Arbiter Compromissarius privatâ partium & volens. *c. 61. de appell. l. 3. §. 1. ff. h. t.* 2. Quòd Judex habeat jurisdictionem in partes, non Arbiter Compromissarius, adeoque hic contumaces punire aut testes cogere non possit. 3. Quòd ex sententia judicis oriatnr actio & exceptio rei judicatæ; neutra ex pronuntiatione Arbitri, quæ *laudum dicitur*, sed tantum pœnæ petitio. *L. 2. C. h. t.* nisi laudum fuerit *homologatum*, id est expressè, subscribendo v. g. vel tacitè, per 10. dies nihil contra movendo à partibus approbatum *L. 5. C. h. t.* 4. Quòd ab Arbitro non possit appellari, nec laudum executioni dari &c. quæ omnia in judice fecus sunt.

Resp. 2. *Arbiter Compromissarius ab Arbitro juris* differt, quòd Arbiter juris compelli possit ad munus; quòd habeat jurisdictionem aliquam; quòd ab ipso possit appellari; quòd arbiter juris debeat

non-

nonnunquam constitui, uti in causa suspicionis
judici objectæ. *c. 39. de off. de deleg. c. 4. & 11. eod.*
in 6. in casu c. 14. de rescript. Can. 46. caus. 11. q. 1.
quæ non competunt Arbitro Compromissario.

Resp. 3 Arbitrator ab Arbitratore differt, quod
Arbitrator plerumque ad contractus & negotia
extrajudicialia, Arbitrator autem ad dirimendas lites
assumatur. *L. 32. §. 16. ff. h. t.* quod Arbitrator ser-
vato juris ordine procedat. *L. 1. ff. h. t.* non Ar-
bitrator: quod quivis possit esse Arbitrator, etiam
in causa & facto proprio. *L. 30. ff. de operis libert.*
non autem quilibet esse possit Arbitrator, nec in cau-
sa propria *L. 51. ff. h. t.* quod sententiæ Arbitri
stari oporteat, sive æqua, sive iniqua sit. *L. 27.*
§. 2. ff. h. t. nisi fuerit Arbitrator juris, at *arbitra-*
mentum seu pronuntiatum Arbitratoris ob læsio-
nem reduci possit ad arbitrium boni viri secun-
dum Barth, per annum, juxta Gail. *L. 1. Obs. 150.*
per 30. annos.

Q. 3. Quinam possint vel non possint in Arbi-
tratorum compromittere? Resp. ad 1. Regulariter omnes,
qui liberam rerum suarum administrationem ha-
bent. *Arg. c. 5. h. t. Vid. Tit. de Transact.*

Resp. ad 2. Nequeunt compromittere seq. 1.
pupillus sine autoritate Tutoris. *L. 35. ff. h. t.*
Minor curatorem habens super immobilibus *L.*
34. ff. de Minorib. fœmina pro alio. L. 32. §. 2.
ff. h. t. filiusfamil. super peculio adventitio &
profectio. Procurator non habens speciale man-
datum c. 9. h. t. Beneficiatus in præjudicium
beneficii. c. 3. h. t. Prælatus de rebus Ecclesiæ vel
Mona-

Monasterii sine solennitatibus, arg. c. 3. & c. 5. b. t. Vasallus sine consensu Domini directi in causa feudali, si in illa iudex sit Dominus directus vel Pares Curiae juxta Schmalzg. h. n. 9. ne iudices ex providentia juris feudalis constituti saltem indirecte iudicandi munere & Dominus re feudali defraudetur.

Q. 4. *Quinam possint in Arbitros assumi*
Resp. 1. Omnis, cujuscunque dignitatis & estimationis, nisi jure prohibeatur; sive Pater, sive filiusfam. & in causa etiam patris, L. 5. ff. b. t. sive bonae famae, sive infamis. L. 7. ff. b. t. sive proprius etiam iudex. c. 7. & 10. h. t. *Recess. Imp. 1549. §. als auch der Compromiß halben. 63.* substituere sibi alium Arbitrator non potest.

Resp. 2. Prohibentur in specie L. 45. ff. h. t. *sep. 1.* Servus L. 7. ff. b. pupillus, furiosus, surdus, mutus. L. 9. §. 1. ff. eod. Minor 20. annis L. 4. ff. h. mulier, nisi jurisdictionem obtineat. c. 4. h. t. Excommunicatus vitandus. c. 59. de sent. excomm. Religiosus in causa extranea, & sine consensu Praelati. *Gloss. in L. 7. §. fin. h. t.* Laicus solus in causa spirituali c. 8. & 9. b. t. quilibet in causa propria L. 51. ff. h. t.

Resp. 3. Non tamen omnes ii, qui Arbitri esse prohibentur, etiam prohibentur esse Arbitratores: sic foemina Arbitratrix esse potest. acg. c. 4. h. t. etiam Laicus in casu spirituali. arg. c. 8. h. t. ubi de arbitro tantum, non de arbitratore sermo est: it. quia Laici prohibentur solum per viam jurisdictionis tractare spiritualia, quod hic non fieret.

Q. 5.

Q. 5. Super quibus causis compromitti possit in Arbitros? Resp. Super omnibus non exceptis; excipiuntur autem causæ criminales. *c. 9. in fin. de in integr. rest.* matrimoniales *c. cit.* liberales, sive quibus de ingenuitate & libertate sermo est. *c. cit. & L. 32. §. 7. ff. h. t.* beneficiales *c. 1. de reg. jur. in 6.* causa exemptionis. *c. 5. h. t.* causa decisa per sententiam indubitam, & quæ transiit in rem judicatam *c. 11. h. t.* causa in integrum restitutionis, nisi tractetur incidenter. *c. 6. cit.* causa reconventionis coram Arbitro Compromissario, non coram Arbitro juris, utpote qui verè judex est. Demum causæ omnes, de quibus non potest transigi; AA.

Q. 6. Quænam ad formam arbitrii pertineant? Resp. 2. Modus, quo compromittitur in Arbitros; quod fit vel per factum nudum sine stipulatione vel hæc interveniente, sed non adjectâ pœnâ, vel etiam pœnâ apposita, cum, aut sine juramento. Vide *L. 1. C. h. t. & c.*

Resp. 2. Spectat ad formam arbitrii modus procedendi in causâ sibi commissa; qui est ferè idem cum modo procedendi in judicio; quia compromissa ad similitudinem judiciorum redacta sunt; nisi partes aliud expresserint; Unde tota potestas Arbitri Compromissarii ex ipso compromisso dependet. *L. 32. §. 15. & fin. ff. h. t.*

Resp. 3. Spectat ad arbitrium locus, in quo causa ab Arbitro cognoscenda, & laudum proferendum; qui si certus est designatus à compromittentibus, observari debet. *L. 21. §. 10. ff. h. t.*

Resp. 4.

Resp. 4. Tempus, quo Arbitrarius possit arbitrari spectat ad Arbitrii formam; quod si sit Arbitrarius Compromissarius, non potest esse tempus feriatum in honorem DEI institutum, nisi pietate aut necessitate urgente. arg. *L. 3. C. de feriis.*

Resp. 5. Spectat etiam ad formam arbitrii modus, quo à pluribus ad laudum ferendum constitutus illud debeat pronuntiare? nam *I. de Jure Canonico* casu, quo plures constituti Arbitri, modò major illorum pars adfit, reliquis vocatis & absque justo impedimento venire renuentibus, praesentes validè procedunt, *c. 2. h. tit. in 6.* quod fecus de *Jure Civili*, nisi adjecta fuerit clausula, *ut uno, alteròve absente reliqui nihilominus valeant procedere. L. 32. §. 13. ff. h. t.* 2. Si plures electi sunt Arbitri, id pravalet, quod plures dixerunt *c. 1. h. t. in 6.* 3. Si plures electi utrinque numero pari dissentiant, non possunt eligere tertium incertum. *c. 12. h. t.* 4. Si omnes dissentiant, unius tamen pronuntiatum in alterius pronuntiato continetur, v. g. condemnet unus in 20. alter in 15. tertius in 10. de summa minima sententia de jure tenebit. *c. 1. h. t. in 6.*

Q. 7. Qui sint effectus recepti, & qui prolati arbitrii? *Resp. ad 1.* Ut Arbitrarius susceptum à se officium non deponat, antequam laudum edixerit; temere recusans ferre laudum à judice compelli potest. *L. 3. §. 1. ff. h. t. de reliquis* habetur tum in quaest. praeced. tum in *L. 39. princ. ff. h. t. L. 19. §. 2. ff. eod. &c.*

Resp. ad 2. Prolati arbitrii effectus sunt. I. Ut
finem

finem imponat causæ. *L. 1. ff. h. t.* ut ne quidem liceat appellare. *L. 1. C. h. t.* adeoque standum sit laudo tam iniquo, quam æquò. *L. 27. ff. eod.* Imo licet *arbitramentum* per *L. 76. ff. pro socio:* non tamen *arbitrium homologatum* reduci potest ad arbitrium *boni viri*, id est, submitti nequit vero judici & seclusa compromissione competenti, ut revideatur & corrigatur. *L. 27. §. 2. ff. h. t. c. 5. h. t.* Secundus effectus est, ut acta coram Arbitro in eadem causa & inter eosdem compromittentes in quolibet iudicio vim probandi habeant. *L. 5. §. fin. C. h. t.* Tertius, ut si homologatum est, pariat actionem. *c. 9. h. t. L. 5. C. h. t.* diversam scil. pro diversitate initi compromissi, ut patet ex cit. LL.

Q. 8. Quibus modis finiatur compromissum & Arbitrorum potestas? Resp. 1. Ex parte Arbitrorum, morte illorum, etiam unius, si plures electi sint, & res adhuc sit integra. *c. 42. de off. deleg. c. 50. de testib.* nisi compromissum sit in Collegium aliquod, vel Prælatum ad ejus dignitatem respiciendo &c. *2. Ex parte compromittentium, alterutrius morte,* nisi compromittentes sint Universitas, vel nisi pro hæredibus sit compromissum, *c. 10. h. t.* mutuo compromittentium consensu, transactione &c. *3. Ex parte causæ,* pronuntiatione definitiva super tota causa. *L. 19. §. 1. ff. h. t.* lapsu temporis arbitrio præfixi *L. 32. §. 11. & fin. ff. h. t.* interitu rei, super qua ferendum arbitrium. *L. cit.* deficiente conditione, sub quâ in Arbitros compromissum. *L. 11. §. fin. ff. h. t.*

Finis I. Libri.

